

USTAWA O ZAWODZIE FARMACEUTY A KLAUZULA SUMIENIA

DR MARCIN OLSZÓWKA

KATEDRA PRAWA ADMINISTRACYJNEGO, KONSTYTUCYJNEGO I
PRAWA PRACY

UCZELNIA ŁAZARSKIEGO

Warszawa, 19 maja 2021 r.

KONSTYTUCJA RP z 2 kwietnia 1997 r.

ART. 53

**„1. KAŻDEMU ZAPEWNIĄ SIĘ WOLNOŚĆ SUMIENIA I
RELIGII.”**

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY WYJAŚNIA:

**„WOLNOŚĆ SUMIENIA NIE OZNACZA JEDYNIĘ PRAWA DO
REPREZENTOWANIA OKREŚLONEGO ŚWIATOPOGLĄDU, ALE
PRZEDE WSZYSTKIM PRAWO DO POSTĘPOWANIA ZGODNIE
Z WŁASNYM SUMIENIEM, DO WOLNOŚCI OD PRZYMUSU
POSTĘPOWANIA Wbrew WŁASNEMU SUMIENIU.”**

(ORZECZENIE TK Z 15 STYCZNIA 1991 R., U 8/90; WYROK TK Z 7
PAŹDZIERNIKA 2015 R., K 12/14)

TEORETYCZNIE RZECZ UJMUJĄC

- WOLNOŚĆ SUMIENIA W ASPEKCIE WEWNĘTRZNYM (*FORUM INTERNUM*) OZNACZA WOLNOŚĆ KSZTAŁTOWANIA WŁASNEGO ŚWIATOPOGLĄDU I MORALNOŚCI
- WOLNOŚĆ SUMIENIA **W ASPEKCIE ZEWNĘTRZNYM** (*FORUM EXTERNUM*) OZNACZA WOLNOŚĆ POSTĘPOWANIA W ZGODZIE Z WŁASNYM SUMIENIEM I WOLNOŚĆ NIEPOSTĘPOWANIA Wbrew WŁASNEMU SUMIENIU (DOKONYWANIA WYBORÓW MORALNYCH)

PRAWO MIĘDZYNARODOWE

ART. 18 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka

ART. 9 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 r.

ART. 18 ust. 2 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych z 16 grudnia 1966 r.

ART. 10 ust. 2 Karty Praw Podstawowych

Unii Europejskiej z 7 grudnia 2000 r.

rezolucja nr 1763 Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy z 7 października 2010 r. w sprawie prawa do sprzeciwu sumienia w ramach legalnej opieki medycznej

SUMIENIE

- W NIEKTÓRYCH RELIGIACH I NURTACH ETYCZNYCH WEWNĘTRZNE ODCZUCIE POZWALAJĄCE ROZRÓŻNIAĆ DOBRO I ZŁO, A TAKŻE OCENIAĆ POSTĘPOWANIE WŁASNE I INNYCH LUDZI. JEST TO ZDOLNOŚĆ POZWALAJĄCA CZŁOWIEKOWI UJMOWAĆ SWOJE CZYNY POD KĄTEM MORALNYM I ODPOWIEDNIO JE OCENIAĆ. CZYNNIKIEM DECYDUJĄCYM W PRZESTRZEGANIU TYCH NORM JEST POCZUCIE WINY, KTÓRE WYSTĘPUJE W MOMENCIE UŚWIADOMIENIA SOBIE ROZBIEŻNOŚCI MIĘDZY WŁASNYM POSTĘPOWANIEM A PRZYJĘTYMI NORMAMI. SUMIENIE KIERUJE SIĘ MORALNYMI KRYTERIAMI OCENY, ZALEŻNYMI OD OTOCZENIA SPOŁECZNEGO I WYCHOWANIA CZŁOWIEKA.

(WIKIPEDIA)

- SĄD ROZUMU, PRZEZ KTÓRY OSOBA LUDZKA ROZPOZNAJE JAKOŚĆ MORALNĄ KONKRETNEGO CZYNU.

(KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO, NR 1796 I 1778)

- ZDOLNOŚĆ DO INTELEKTUALNEJ OCENY WŁASNYCH AKTÓW JAKO DOBRYCH ALBO ZŁYCH. PODSTAWĄ TEJ ZDOLNOŚCI JEST ROZUM, KTÓRY POZWALA NA ODRÓŻNIANIE DOBRA OD ZŁA NA POZIOMIE KONKRETNYCH DZIAŁAŃ.

(WYROK TK Z 7 PAŹDZIERNIKA 2015 R., K 12/14)

**PRAWO DO SPRZECIWU SUMIENIA POLEGA NA
ODMOWIE WYKONANIA OBOWIĄZKU
WYNIKAJĄCEGO Z PRZEPISÓW PRAWA ZE
WZGLĘDU NA **RACJONALNIE UZASADNIONY OSĄD
MORALNY** (SPRZECIW SUMIENIA), KTÓRY
KWALIFIKUJE WYKONANIE TEGO OBOWIĄZKU JAKO
ETYCZNIE
NIEGODZIWE (OBIEKTYWNE ZŁO).**

U PODSTAW SPRZECIWU SUMIENIA LEŻY ZAWSZE
RACJA ETYCZNA:

- **MORALNA**
- **RELIGIJNA**
- **FILOZOFICZNA**

ZAKRES SPRZECIWU SUMIENIA

„KONSTYTUCYJNA GWARANCJA WOLNOŚCI SUMIENIA CHRONI BOWIEM JEDNOSTKĘ NIE TYLKO PRZED PRZYMUSEM PODJĘCIA BEZPOŚREDNIEGO ZAMACHU NA CHRONIONE DOBRO, LECZ TAKŻE PRZED TAKIM POSTĘPOWANIEM NIEZGODNYM Z SUMIENIEM JEDNOSTKI, KTÓRE POŚREDNIO PROWADZI DO NIEAKCEPTOWALNEGO ETYCZNIE SKUTKU, W SZCZEGÓLNOŚCI PRZED PRZYMUSEM WSPÓLDZIAŁANIA W OSIĄGANIU CELU NIEGODZIWEGO.”

(WYROK TK Z 7 PAŹDZIERNIKA 2015 R., K 12/14, PKT III.6.2.1; POR. ORZECZENIE TK Z 15 STYCZNIA 1991 R., SYGN. U 8/90).

FORMY ZJAWISKOWE UDZIAŁU W CZYNIE NIEGODZIWYM:

- DOKONANIE,
- ASYSTOWANIE,
- PRZYGOTOWANIE,
- POMOC,
- AKCEPTOWANIE,
- POŚREDNICZENIE,
- INFORMOWANIE.

PIERWOTNY CHARAKTER SPRZECIWU SUMIENIA

„TRYBUNAŁ ZDECYDOWANIE ODRZUCIŁ ZATEM STANOWISKO PROKURATORA GENERALNEGO I MINISTRA ZDROWIA, ZNAJDUJĄCE WSPARCIE W KILKU OPRACOWANIACH NAUKOWYCH, KTÓRYCH AUTORZY PRZYJMUJĄ, ŻE MOŻLIWOŚĆ ODMOWY UDZIELENIA ŚWIADCZENIA ZDROWOTNEGO PRZEZ LEKARZA STANOWI JEGO PRZYWILEJ. W OCENIE TRYBUNAŁU, **PRAWO LEKARZA, JAK KAŻDEJ INNEJ OSOBY, DO POWSTRZYMANIA SIĘ OD DZIAŁAŃ SPRZECZNYCH Z WŁASNYM SUMIENIEM WYPLÝWA WPROST Z WOLNOŚCI GWARANTOWANEJ PRZEZ KONSTYTUCJĘ**, A ZATEM TAKŻE W BRAKU UNORMOWANIA W ART. 39 U.Z.L. LEKARZ MÓGŁBY ODMÓWIĆ ŚWIADCZENIA Z POWOŁANIEM SIĘ NA SPRZECIW SUMIENIA. JEDNAKŻE NA LEKARZU SPOCZYWA PONADTO USTAWOWY OBOWIĄZEK DZIAŁANIA W ZGODZIE Z SUMIENIEM; BEZ ART. 39 U.Z.L. ZWOLNIENIE Z TEGO OBOWIĄZKU NIE BYŁOBY OCZYWISTE.”

(WYROK TK Z 7 PAŹDZIERNIKA 2015 R., K 12/14, PKT III.4.4.5; POGR. M.O.)

**KLAUZULA SUMIENIA TO PRZEPIS LUB PRZEPISY
PRAWA OKREŚLAJĄCE SPOSÓB KORZYSTANIA
Z PRAWA DO SPRZECIWU SUMIENIA, W TYM
WARUNKI PROCEDURALNE ORAZ EWENTUALNE
OGRANICZENIA W KORZYSTANIU Z TEGO
PRAWA.**

Klauzula sumienia pełni funkcję:

- informacyjną (przypomina, że klauzula sumienia może być zastosowana)
- proceduralną (wyznacza zasady korzystania z prawa do sprzeciwu sumienia).

WARIANT WYRAŹNY KLAUZULI SUMIENIA

NP. ART. 39 W ZW. Z ART. 30 USTAWY DNIA 5 GRUDNIA 1996 R. O ZAWODACH LEKARZA I LEKARZA DENTYSTY

„ART. 39. LEKARZ MOŻE POWSTRZYMAĆ SIĘ OD WYKONANIA ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH NIEZGODNYCH Z JEGO SUMIENIEM, Z ZASTRZEŻENIEM ART. 30, Z TYM ŻE MA OBOWIĄZEK ODNOTOWAĆ TEN FAKT W DOKUMENTACJI MEDYCZNEJ. LEKARZ WYKONUJĄCY ZAWÓD NA PODSTAWIE STOSUNKU PRACY ALBO W RAMACH SŁUŻBY MA TAKŻE OBOWIĄZEK UPZEDNIEGO POWIADOMIENIA NA PIŚMIE PRZEŁOŻONEGO.”

„ART. 30. LEKARZ MA OBOWIĄZEK UDZIELAĆ POMOCY LEKARSKIEJ W KAŻDYM PRZYPADKU, GDY ZWŁOKA W JEJ UDZIELENIU MOGLĄBY SPOWODOWAĆ NIEBEZPIECZEŃSTWO UTRATY ŻYCIA, CIĘŻKIEGO USZKODZENIA CIAŁA LUB CIĘŻKIEGO ROZSTROJU ZDROWIA.”

CO JEŚLI USTAWA NIE REGULUJE?

- **„WOLNOŚĆ SUMIENIA MUSI BOWIEM PRZEJAWIAĆ SIĘ TAKŻE W MOŻLIWOŚCI ODMOWY WYKONANIA OBOWIĄZKU NAŁOŻONEGO ZGODNIE Z PRAWEM Z POWOŁANIEM SIĘ NA PRZEKONANIA NAUKOWE, RELIGIJNE LUB MORALNE.”**
- **„PRAWO JEDNOSTKI DO ODWOŁANIA SIĘ DO »KLAUZULI SUMIENIA« STOI ZATEM NA STRAŻY NIE TYLKO WOLNOŚCI SUMIENIA, ALE TAKŻE GODNOŚCI OSOBY LUDZKIEJ, KTÓRA JEST PRAWEM PRZYRODZONYM I NIEZBYWALNYM.”**
- **„WOLNOŚĆ SUMIENIA – W TYM TEN JEJ ELEMENT, KTÓRYM JEST SPRZECIW SUMIENIA – MUSI BYĆ WIĘC RESPEKTOWANA NIEZALEŻNIE OD TEGO, CZY ISTNIEJĄ PRZEPISY USTAWOWE JĄ POTWIERDZAJĄCE.”**

(WYROK TK Z 7 PAŹDZIERNIKA 2015 R., K 12/14, PKT III.4.4.1; III.4.4.1; III.4.4.3)

KLAUZULA SUMIENIA FARMACEUTY

ART. 21 USTAWY Z DNIA 19 KWIETNIA 1991 R. O IZBACH APTEKARSKICH

„ART. 21. CZŁONKOWIE SAMORZĄDU ZAWODU FARMACEUTY SĄ OBOWIĄZANI:

- 1) PRZESTRZEGAĆ ZASAD **ETYKI I DEONTOLOGII ZAWODOWEJ**, GODNIE ZACHOWYWAĆ SIĘ I SUMIENNIE WYKONYWAĆ SWOJE OBOWIĄZKI ZAWODOWE;
- 2) ZACHOWAĆ W TAJEMNICY WIADOMOŚCI DOTYCZĄCE ZDROWIA PACJENTA, UZYSKANE W ZWIĄZKU Z WYKONYWANIEM ZAWODU.”

KODEKS ETYKI APTEKARZA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ Z 2012 R.

ART. 3.

1. APTEKARZ, BĘDĄC OSOBIŚCIE ODPOWIEDZIALNYM ZA WYKONYWANĄ PRACĘ, JEST WOLNY W PODEJMOWANIU SWOICH ZACHOWAŃ, ZGODNIE ZE SWYM **SUMIENIEM** I WSPÓŁCZESNĄ WIEDZĄ MEDYCZNĄ.
2. MECHANIZMY RYNKOWE, NACISKI SPOŁECZNE LUB WYMAGANIA ADMINISTRACYJNE NIE ZWALNIAJĄ APTEKARZA Z PRZESTRZEGANIA ZASAD ETYKI ZAWODU.

KLAUZULA SUMIENIA FARMACEUTY

ART. 96 UST. 5 PKT 1 I 2 USTAWY Z DNIA 6 WRZEŚNIA 2001 R. – PRAWO FARMACEUTYCZNE (**BRZMIENIE SPRZED NOWELIZACJI Z 10 GRUDNIA 2020 R.**)

„5. FARMACEUTA I TECHNIK FARMACEUTYCZNY **MOGĄ ODMÓWIĆ WYDANIA PRODUKTU LECZNICZEGO**, JEŻELI:

- 1) JEGO WYDANIE MOŻE **ZAGRAŻAĆ ŻYCIU LUB ZDROWIU PACJENTA**;
- 2) W PRZYPADKU UZASADNIIONEGO PODEJRZENIA, ŻE PRODUKT LECZNICZY MOŻE BYĆ ZASTOSOWANY **W CELU POZAMEDYCZNYM**”

ZGODNIE Z ART. 2 UST. 1 USTAWY Z DNIA 6 STYCZNIA 2000 R. O RZECZNIKU PRAW DZIECKA DZIECKIEM „JEST KAŻDA ISTOTA LUDZKA OD POCZĘCIA DO OSIĄGNIĘCIA PEŁNOLETNOŚCI”;

ART. 1 USTAWY Z DNIA 7 STYCZNIA 1993 R. O PLANOWANIU RODZINY, OCHRONIE PŁODU LUDZKIEGO I WARUNKACH DOPUSZCZALNOŚCI PRZERYWANIA CIAŻY NAKAZUJE CHRONIĆ PRAWO DO ŻYCIA, W TYM W FAZIE PRENATALNEJ;

PREAMBUŁA TEJŻE USTAWY STANOWI: „TROSKA O ŻYCIE I ZDROWIE NALEŻY DO PODSTAWOWYCH OBOWIĄZKÓW PAŃSTWA, SPOŁECZEŃSTWA I OBYWATELA”.

KLAUZULA SUMIENIA FARMACEUTY

ART. 96 UST. 5 PKT 1 I 2 USTAWY Z DNIA 6 WRZEŚNIA 2001 R. – PRAWO FARMACEUTYCZNE – **BRZMIENIE OBECNE**

„5. FARMACEUTA I TECHNIK FARMACEUTYCZNY MOGĄ ODMÓWIĆ:

1) WYKONANIA KAŻDEJ USŁUGI FARMACEUTYCZNEJ, O KTÓREJ MOWA W ART. 4 UST. 3 USTAWY Z DNIA 10 GRUDNIA 2020 R. O ZAWODZIE FARMACEUTY, JEŻELI JEJ WYKONANIE MOŻE **ZAGRAŻAĆ ŻYCIU LUB ZDROWIU PACJENTA LUB INNYCH OSÓB;**

2) WYDANIA **PRODUKTU LECZNICZEGO, WYROBU MEDYCZNEGO LUB ŚRODKA SPOŻYWCZEGO SPECJALNEGO** PRZEZNACZENIA ŻYWIENIOWEGO, JEŻELI:

A) POWZIĄŁ UZASADNIONE PODEJRZENIE, ŻE:

- PRODUKT LECZNICZY, WYRÓB MEDYCZNY LUB ŚRODEK SPOŻYWCZY SPECJALNEGO PRZEZNACZENIA ŻYWIENIOWEGO, KTÓRY MA ZOSTAĆ WYDANY W RAMACH USŁUGI FARMACEUTYCZNEJ, **MOŻE BYĆ ZASTOSOWANY W CELU POZAMEDYCZNYM,**”

OBOWIĄZEK DYSTRYBUCJI ANTYKONCEPCJI BYŁ BLISKO...

UCHWAŁA SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ Z DNIA 27 LISTOPADA
2020 R. W SPRAWIE USTAWY O ZAWODZIE FARMACEUTY

(...)

„8) W ART. 83 W PKT 9 DODAJE SIĘ LIT. D W BRZMIENIU:

„D) PO UST. 5 DODAJE SIĘ UST. 5¹ W BRZMIENIU:

„5¹. PRZEPISU UST. 5 PKT 1 NIE STOSUJE SIĘ DO USŁUGI OBEJMUJĄCEJ
WYDANIE PRODUKTU LECZNICZEGO DO STOSOWANIA W
ANTYKONCEPCJI LUB WYROBU MEDYCZNEGO, O KTÓRYM MOWA W ART.
2 UST. 1 PKT 38 LIT. D USTAWY Z DNIA 20 MAJA 2010 R. O WYROBACH
MEDYCZNYCH.”;”;

KLAUZULA SUMIENIA FARMACEUTY

USTAWA Z DNIA 10 GRUDNIA 2020 R. O ZAWODZIE FARMACEUTY

ART. 27. FARMACEUTA MA OBOWIĄZEK WYKONYWAĆ ZAWÓD Z NALEŻYTA STARANNOŚCIĄ, POSZANOWANIEM PRAW PACJENTA, DBAŁOŚCIĄ O JEGO BEZPIECZEŃSTWO ZGODNIE ZE WSKAZANIAMI AKTUALNEJ WIEDZY FARMACEUTYCZNEJ I MEDYCZNEJ, DOSTĘPNYMI MU METODAMI ORAZ **ZGODNIE Z ZASADAMI ETYKI I DEONTOLOGII ZAWODOWEJ.**

ART. 35. 1. APTEKARZ **SAMODZIELNIE PODEJMUJE DECYZJE W ZAKRESIE SPRAWOWANIA OPIEKI FARMACEUTYCZNEJ, UDZIELANIA USŁUG FARMACEUTYCZNYCH ORAZ WYKONYWANIA ZADAŃ ZAWODOWYCH,** KIERUJĄC SIĘ WYŁĄCZNIE DOBREM PACJENTA, I **NIE JEST ZWIĄZANY W TYM ZAKRESIE POLECENIEM SŁUŻBOWYM.**

2. **PODMIOT PROWADZĄCY APTEKĘ, PUNKT APTECZNY LUB DZIAŁ FARMACJI SZPITALNEJ MA OBOWIĄZEK UMOŻLIWIĆ APTEKARZOWI SAMODZIELNE PODEJMOWANIE DECYZJI W ZAKRESIE SPRAWOWANIA OPIEKI FARMACEUTYCZNEJ, UDZIELANIA USŁUG FARMACEUTYCZNYCH LUB WYKONYWANIA ZADAŃ ZAWODOWYCH W ZAKRESIE, W JAKIM SĄ ONE ZWIĄZANE Z PROWADZONĄ PRZEZ TEN PODMIOT DZIAŁALNOŚCIĄ.”**

POMOC PRAWNA

W RAZIE KŁOPOTÓW, PROBLEMÓW W REALIZACJI KONSTYTUCYJNEGO
PRAWA DO SPRZECIWU SUMIENIA

INSTYTUT NA RZECZ KULTURY PRAWNEJ ORDO IURIS

UDZIELA FARMACEUTOM BEZPŁATNEJ POMOCY PRAWNEJ.

ZADZWOŃ: (22) 404 38 50 LUB NAPISZ: BIURO@ORDOIURIS.PL

ULOTKA DOTYCZĄCA SPRZECIWU SUMIENIA FARMACEUTY ZNAJDUJE SIĘ
NA STRONIE INTERNETOWEJ [HTTPS://ORDOIURIS.PL/BROSZURY/KLAUZULA-
SUMIENIA-DLA-FARMACEUTOW](https://ordoiuris.pl/broszury/klauzula-sumienia-dla-farmaceutow)

The background features a light gray gradient with several realistic water droplets of various sizes scattered in the corners. The droplets have highlights and shadows, giving them a three-dimensional appearance.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

... LUB JEJ POZORY